

David Grossman

Sunt și copii în zigzag

Traducere din limba ebraică
de Gheorghe Miletineanu

POLIROM
2022

Colecția BIBLIOTECA POLIROM este coordonată de Dan Croitoru.

David Grossman, *Yesh yeladim zigzag*

Copyright © David Grossman, 1994

All rights reserved

© 2022 by Editura Polirom, pentru traducerea în limba română

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Foto copertă: © wecand/Getty Images

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700505

București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A,

sc. 1, et. 1, sector 4, 040031, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

GROSSMAN, DAVID

Sunt și copii în zigzag / David Grossman; trad. din lb. ebraică de Gheorghe Miletineanu. – Iași: Polirom, 2022

ISBN: 978-973-46-9199-9

I. Miletineanu, Gheorghe (trad.)

821.411.16

Printed in ROMANIA

Cuprins

1.....	7
2.....	16
3. Și elefanții simt plăcere.....	28
4. Prima mea apariție într-un monoclu.....	39
5. Stai așa, e un om bun sau rău?.....	52
6. Ceva pune stăpânire pe mine.....	60
7. Câteva impresii personale despre condusul locomotivelor; și, de asemenea, despre dificultatea de a renunța la asta.....	71
8. Păcăleală la magazinul cu jucării.....	79
9. Fugim din fața legii.....	90
10. Un capitol la care n-am chef să pun titlu, și mai ales nu unul amuzant.....	107
11. În numele legii: opriți!.....	118
12. Îi descopăr identitatea: spic de aur și șal violet.....	129
13. Oare poți să pipăi sentimentele?.....	139
14. Se caută: Dulcineea.....	158
15. Corida.....	175
16. O clipă de lumină între un întuneric și un altul.....	188
17. Distanța nesfârșită dintre corpul ei și al lui.....	203
18. Ca un animal de noapte.....	215
19. Doi oameni ai nisipurilor.....	232
20. Oare există reîncarnare? Și încă ceva: apar în ziar. Pe prima pagină.....	244

21. Înapoi la pistolul scos din toc; e vorba de iubire	260
22. O pasăre iarna	272
23. Într-adevăr ca-n filme	286
24. Fiul detectivului	294
25. Zohara traversează luna și Cupidon trece la arme de foc	306
26. Nu s-au mai pomenit pe lumea asta doi oameni mai nepotriviți	324
27. Casa pustie	339
28. E de-acum exagerat	357
29. Să vedem dacă se mai întâmplă minuni pe lumea asta	367

Fiindcă, dac-ar fi fost o zi când era Gabi cu noi, o zi când n-avea curs de cinema sau de franceză pentru începători, sau de „cum să fii și sătulă, și zveltă” – pe scurt, dac-ar fi fost duminică sau miercuri, am fi gătit toți împreună la bucătărie, iar apoi ne-am fi așezat la masă, discutând câte-n lună și-n stele. Uneori eu tăceam și îi lăsam pe ei să vorbească, iar atunci se purtau ca o pereche adevărată. El începea aproape fiecare frază cu „uite... ăăă... Gabi”, ca și cum i-ar fi fost greu să-i țină minte numele sau ca și cum numele ei ar fi fost „Ăăă Gabi” și ea îl răsplătea spunându-i „scumpule”, „lumina ochilor mei” și „floarea tinereții mele”. Destul de rar se întâmpla ca tata să ne povestească despre vreo problemă de la serviciu care-l apăsa. Într-o seară ca asta, Gabi îl ajutase să rezolve misterul jafurilor repetate de la atelierul de șlefuit diamante din Netania. (Ieșise la iveală că proprietarul atelierului se folosea chiar de tata, de buzunarele de la paltonul lui, ca să ascundă în ele diamantele și pe urmă, după percheziția zilnică la care tata îi supunea pe toți salariații, proprietarul atelierului îl buzunărea și le vindea, ba chiar încasa și banii de asigurare.) După ce mâncam, mergeam unul în spatele celuilalt în salon, citeam ziare, tata fuma cu picioarele ridicate țigara zilnică pe care i-o permitea Gabi, iar ea pregătea cafeaua ei beduină specială, care trebuia să dea în clocot de exact șapte ori, și ne ținea o conferință din bucătărie țipând ultimele știri din toată lumea, iar apoi mă prindea pe mine la înghesuială și voia să audă ce mai era nou prin clasă, cine cu cine se mai cuplase și cine cui ceruse prietenia și dacă la noi la petreceri se dansa deja (de parcă eu aș fi știut) dansul ăla nou. Toate lucrurile astea o entuziasmau foarte tare, când era ea elevă numai asta o interesa; și atunci, pe la zece seara, când tata și cu mine eram deja rupți, ea hotăra deodată să se năpustească la dulapurile noastre cu haine, scotea hainele de iarnă sau de vară, pregătea un teanc pentru călcat, unul pentru împăturit, unul pentru cârpit și toată casa se umplea de haine care zburau, pluteau, fluturau, iar Gabi,

cu pantalonii suflecați până la genunchi, roșie în obraji, cânta piese de la Beatles, punea lucruri la spălat în mașină, călca în sufragerie, spăla pe jos pe coridor, iar între una și alta alerga la bucătărie să pregătească felul care la ea era clasat pe locul șapte pe scara internațională pemjusu (**plăcere pentru mațe și jubilarie pentru suflet**): budincă de ciocolată, pe care numai Gabi știa s-o facă așa cum trebuie, fără cocoloașe mititele și enervante. Și între timp îl trimitea pe tata să spele vasele, să pună rufele la uscat, să arunce ziarele vechi de care era plină casa, iar pe mine, să fac în sfârșit ordine în talmeș-balmeșul din camera mea, și tata și cu mine, ca doi sclavi subjugăți total, ne plângeam și protestam, iar când ne întâlneam o clipă între coridor și baie, fără să ne vadă ea, ne strâmbam pe la spatele ei, dar n-aveam încotro, născuți pentru o viață de ocnaș, dependenți de budinca pe care numai ea știa s-o facă fără cocoloașe, iar la miezul nopții ne prăbușeam toți trei, și casa era din nou casă de om și-n ea se auzeau doar ultimele scrâșnete ale celor trei lingurițe care încercau să râcăie castronelele de sticlă și să mai adune o ultimă picătură de budincă, și ochii mi se închideau deja, iar tata așa uita de el, că-i pune mâna pe umăr și o sărute pe frunte ca și cum nici n-aș fi fost acolo, dar ce-mi păsa mie, s-o sărute, să dea Dumnezeu, și asta era, se termina ziua și eu stăteam ghemuit pe scaun, așteptând să mă ducă-n pat în brațele lui puternice, dar cu mine delicate, și gata, adormeam, și cine știe cine mă sărute încet, cine îmi dădea acel sărut timid și amical ca între profesioniști.

Ca de departe l-am auzit pe Felix șoptind:

— Dar acum trebuie îndrăznești! Trebuie gânduri mari, Tami! Gânduri în culori! Ca la cinematograful, ca la teatru!

Și, când a spus „teatru“, am simțit cum îmi explodează o petardă-n cap: ce măgar eram! Adică măgăriță. Dar n-am îndrăznit să spun ce mi-a trecut prin minte. I s-ar fi părut o idee prostescă și că nu sunt decât un bleg, unul căruia îi propui să fie îndrăzneț și nelegiuit, iar el cere cadouri pentru o fată.

— Poate ceva pentru o fată? a întrebat Felix zâmbind, și iar m-am speriat că mi se văd pe față toate gândurile fiindcă am pielea subțire, dar atunci cum de încă nu descoperise că știu cine e el?

— Da, a zâmbit Felix, rezemându-se de spătarul scaunului și uitându-se la mine cu satisfacție. Vede pe fața ta că e ceva pentru o fată. Asta frumos! Și el, cum chema, Don Quijote, a făcut toate războaiele lui pentru domnița Dulcineea!

Chiar și eu, care în copilărie n-o prea aveam cu cărțile, auzisem de femeia aia, nu frumoasă, care locuia în satul Toboso și de dragul căreia plecase Don Quijote în aventura lui.

— Deci, ce spui? m-a îndemnat Felix cu o sclipire vicleană. Am hotărât deja pentru cine vrei să dăm noi curajul împreună? Cine e frumoasa ta? Felix ține tot secret!

— Gabi, mi-a scăpat mie.

— Gabi? a izbucnit el în râs.

Sclipiri amuzate luceau în ochii lui.

— Gândeam că vei spune numele unei frumoase de la școală. Nu mama ta vitregă!

— Gabi nu e mama, nici vitregă, nici altcumva. E Gabi!

— Bine, bine. Cer iertare! E în perfectă regulă. Gabi. Frumos. Tu ești credincios ei. Frumos.

— Nu, am spus eu pe un ton de scuză. La început m-am gândit la Zohara, am mințit, dar ea a murit, m-am justificat, iar Gabi... nimeni din lumea asta nu vrea să fie cavalerul ei, și-atunci...

— Înțeleg! a ridicat Felix un deget în fața mea. Ai spus Gabi, să fie Gabi!

M-am simțit prostănac și infantil. Ar fi trebuit să spun numele unei fete din clasă. Smadar Kantor sau Bat-Sheva Rubin, reginele care se luptau între ele. Dar nu-mi plăcea nici una și n-am vrut să fac nimic în numele lor.

Dar Zohara. Cum de nu mă gândisem la ea întâi?

— Ai făcut mare surpriză pentru mine, a spus Felix. Ești copil scumpete, așa de gentleman pentru Gabi. Ești adevărat cavaler. Femeile vor iubi mult pe tine, ascultă la Felix...

Și apoi a adăugat:

— Faci pe mine să simt nou. Om nou.

Eu? Eu îl fac pe el?

— Deci noi dăm acest *courage*, îndrăzneala noastră, pentru domnița Gabi.

Și mi-a strâns mâna peste masă.

— E oare ceva special ce vrei aducem pentru Gabi? Vreun diamanțel sau aranjat pentru ea vreun iehtuleț și luat la plimbare până în Cipru?

— Nu... Ea are rău de mare și pe plajă, am murmurat eu.

Și un diamant mi se părea prea luxos pentru ea. Mi-am pironit ochii în masă. Am dat din umeri, ca și cum n-aș fi avut idee ce ar putea să-și dorească Gabi. Nu știam cum să spun fără să mă simt complet idiot.

— Dar precis este un ceva anume ce ea vrea cel mai mult... m-a îndemnat Felix, și cunoșteam deja tonul ăla care spunea: „Visează, nu te sfii, cere orice, și ce se poate, și ce nu se poate. Trebuie îndrăznești“.

Am început să râd.

— E o prostie, dar i-ar... Nu, prostii.

Felix s-a aplecat spre mine. Ochii îi luceau de interes.

— Prostiile specialitatea mea, a spus pe un ton blând, viclean. Eu specialist mondial la prostii!

Am spus cu jumătate de gură:

— De fapt, e o actriță care-i place mult lui Gabi. O admiră chiar.

— Actriță?

— Da... la teatru. Lola Ciperola.

O sclipire? Un fulger de alarmă? Ce anume scăpărase pentru o clipă în ochii lui? Oare chiar i se lăsaseră urechile puțin pe spate, ca unui animal de pradă?

— Lola Ciperola! Aaa... Da... Cunosc numele... Ba chiar o dată am întâlnit pe ea.

Ochii i s-au îngustat până au ajuns două despicături albastre și mi-am dat seama că acum se cufunda înăuntrul lui și purta o discuție intensă cu sine. O dezbatere lăuntrică aprinsă. Dar cu mare ușurință a ieșit la suprafață și a revenit la mine:

— Da... Lola... Ea era încă de pe timpurile mele! Când eu mai tânăr, era fel de regină a Tel Avivului...

Și și-a legănat brațele pe deasupra mesei în mișcări de dans ușoare, mlădioase, începând să cânte încet:

— „Ochii-ți sclipesc / Ca niște diamante / Un semn de rămas-bun pe mal...” Da, ea cânta, Lola, și juca, și dansa... Știa de toate!

Și iar a coborât glasul, vorbind fără rețineri și fără să-și ascundă uimirea:

— Numai că eu n-am știut că Lola încă populară la oameni tineri ca domnița Gabi...

Acum venea momentul meu cel mare: mi-am întins picioarele și i-am povestit cum Gabi știa s-o imite pe Lola Ciperola. Cum mă făcea să râd și să plâng când prezenta secvențe din piesele în care jucase Lola Ciperola. Datorită lui Gabi știam pe dinafară scene întregi din tot felul de spectacole.

— Și domnița Gabi întotdeauna admiratoare?

— Cred că da... Și știe să cânte *Ochii-ți sclipesc* exact ca Lola. Cu toate mișcărilor ei. Nu poți să le deosebești. Și Gabi spune că dac-ar avea, ăăă, șalul... eh, lasă.

Prostiile de care zisesem mai devreme.

— Nu, nu „lasă“!

Felix a ridicat puțin tonul și zâmbetul i s-a întins până la urechi.

— Nici un „lasă“! Spune tot, povestește! Ce-i cu șalul? Ce-i cu șalul Lolei?

Ei, dă-l naibii, ce-mi păsa mie?

— Uneori Gabi spune... bine, doar așa, în glumă, că dac-ar avea șalul Lolei Ciperola ar putea să fie ca ea, actriță sau cântăreață. Sau orice și-ar dori. Asta e, uite.

— Șalul?

— Actrița asta, am explicat, Lola Ciperola, poartă întotdeauna un șal. Un șal violet. De fiecare dată apare în ziar câte-o poză de-a ei cu șalul ăsta, și umblă mereu cu el, acasă, la teatru, pe stradă. Țsta e semnul ei distinctiv.

— Da, știu. Întotdeauna a fost așa... Șalul Lolei... Tu ai văzut vreodată?

Am zâmbit.

— Numai o dată? De unșpe ori!

— Oho! Cum așa?

— Mai ales în spectacole. Gabi m-a dus de trei ori la *Romeo și Julieta* și de două ori la *Crimă și pedeapsă* și o dată la *Nunta însângerată* de Lorca și de patru ori la *Lady Macbeth*. Și o dată am întâlnit-o și în persoană. Pe stradă-n Tel Aviv.

— Întâlnit așa, din întâmplare?

Am ezitat. Era totuși un secret al meu și-al lui Gabi, nici tata n-avea voie să știe.

— Din întâmplare. Am așteptat puțin lângă casa ei și ea a venit.

— Din întâmplare ai așteptat lângă casa ei?

— Da... Așa s-a nimerit...

Am așteptat acolo probabil de cincizeci de ori, dar numai o dată am văzut-o.

— Și ați vorbit cu ea?

— Aproape. Gabi a întrebat-o cât e ceasul, dar ea n-a auzit. Se grăbea.

Cum îi tremura mâna lui Gabi pe umerii mei când Lola Ciperola a trecut pe lângă noi, o oră și jumătate o așteptaserăm de data aia, lângă gardul viu al casei ei din Tel Aviv. Atunci aproape c-am înghețat de frig, norii erau joși și grei, și deodată a apărut ea, și lumea a început să strălucească auriu: era într-un taxi care o adusese acasă. Avea pe cap o pălărie neagră cu boruri mari. Nu s-a clintit din loc până când șoferul nu s-a dat jos și n-a venit să-i deschidă ușa. Atunci a scos un picior lung și aristocratic și a refuzat mâna lui întinsă care voia s-o ajute să coboare. Cu glasul